

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 26.06.2008

Saksnr.: 07-135267TVI-OTIR/01

Dommer: Dommer Lise-Lena Kjøenstad

Saken gjelder: Spørsmål om statens plikt til å betale erstatning som følge av påstått uriktig, villedende og mangelfull informasjon.

Henry Gordon Østhassel

Advokat Andreas Poulsson
v/advokat Anders Christian Flatabø

mot

Staten v/Finansdepartementet

Advokat Christian Lund

Det ble avsagt slik

d o m :

Saken gjelder:

Påstand om erstatning fra staten til Henry Østhassel for lidt tap som følge av påstått uriktig, villedende og mangelfull informasjon om Skattefunnordningen.

Sakens bakgrunn:

Skattefunnordningen ble vedtatt innført ved lov 21. desember 2001 med virkning fra og med inntektsåret 2002. Ordningen ble godkjent av ESA 25. september 2002 og derved formelt opprettet først i oktober 2002.

Ordningen gjelder skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling og er hjemlet i skatteloven § 16-40 med tilhørende forskrift.

Alle prosjekter som tilfredsstiller kravene i lov og forskrift gir rett til skattefradrag.

Dersom fastsatt fradrag overstiger utlignet skatt har man rett til å få utbetalt overskytende beløp ved avregningen etter skattebetalingsloven. Skattefunnordningen er i realiteten en statstøtteordning til forsknings- og utviklingsarbeid gitt over skatteseddelen.

Det er Norges forskningsråd som godkjenner eller avslår prosjektsøknader. Kravet om skattefradrag settes frem overfor skattemyndighetene i forbindelse med innlevering av selvangivelsen. Revisor må bekrefte størrelsen på de kostnader som er brukt på forskningsprosjektet.

Saken gjelder Neo Technology AS (senere TeipTeknologi AS) som ble stiftet av saksøker, Henry Østhassel 27. september 2001. Østhassel var hovedaksjonær i selskapet, styreleder og daglig leder. Selskapet fikk etablererstipend av SND i 2003.

Selskapets virksomhet og forretningside gikk ut på å anvende patentert teknologi for fremstilling av en type selvklebende fluorisert folie til bruk på vinduer og skilt: En spesialfilm (NeoFilm) som gjennom bruk av UV-tråler (NeoSign) og spesialglass (NeoGlass), lyser opp om natten uten å forurense. Produktet vant SND's Reodor kreativitetspris i 2003.

Den 29. desember 2002 sendte Neo Technology AS ved Østhassel søknad om Skattefunnmidler. Den 18. februar 2003 ble søknaden vedrørende NeoSign godkjent av Norsk forskningsråd for årene 2002 og 2003.

Den 18. november 2003 fikk selskapet utbetalt kr. 612.000 i Skattefunnmidler.

Det var i oktober samme år investert 2 millioner kroner i selskapet og Østhassel dro straks etter utbetalingen av Skattefunnmidlerne til USA og inngikk der leie av lokaler for virksomheten. I leieavtalen ble det stilt garanti for den månedlige leiesummen på 5000 dollar i 1,5 år. Forskudd på husleie ble betalt og lokalene tilpasset selskapet.

Den 29. januar 2004 ble Østhassel, av sin revisor, gjort oppmerksom på at ulønnet egeninnsats ikke ga grunnlag for Skattefunnmidler. Den 8. desember 2004 mottok selskapet varsel fra ligningskontoret om at kun kr. 181.535 ble tilkjent i Skattefunnmidler.

Den 15. desember 2004 mottok selskapet vedtak fra Lister Ligningskontor om at selskapet måtte tilbakebetale kr. 470.996 av de kr. 612.000 det hadde fått utbetalt i Skattefunnmidler.

Selskapet hadde økonomiske problemer og 23. desember 2004 mottok selskapet inkassovarsel for husleie for lokalene i USA. Den 13. september 2005 ble selskapet stevnet for amerikansk domstol for manglende husleiebetaling fra 1. desember 2004.

TeipTeknologi AS (tidligere Neo Tecknology AS) ble tvangsoppløst av Lister tingrett 13. juli 2006 grunnet manglende innsending av årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for 2004.

Saksøker påstår at feilaktig informasjon vedrørende rett til Skattefunnmidler for ulønnet egeninnsats har ført til at selskapet gikk konkurs og at selskapet derved har krav på erstatning for det tap som ble lidt som følge av denne uriktige informasjonen.

I 2005 besluttet Stortinget å opprette en ordning med adgang til å søke om kompensasjon for ulønnet arbeidsinnsats i godkjente Skattefunnprosjekter for årene 2002-2004. Denne kompensasjonsordning fikk ingen betydning for saksøker da selskapet allerede var begjært tvangsoppløst. Kompensasjonen tilfalt konkursboet.

Når det gjelder partsforholdet legges til grunn at Staten v/Finansdepartementet er rett saksøkt, det vises til korrespondansen mellom partene og de nedlagt påstander. Før tvangsoppløsningen av NeoTechnology fant sted kjøpte Østhassel fordringen av selskapets bo, derved er Østhassel rett saksøker.

Østhassel har i ettertid dannet et nytt selskap som har videreført saksøkers virksomhet.

Stevning i saken innkom retten 11. september 2007 og rettidig tilsvaer 1. november 2007. Det har vært utvekslet en rekke prosesskriv mellom partene. Hovedforhandling ble avholdt 20., 21. og 22. mai 2008.

Saksøker møtte med sin prosessfullmektig og avga forklaring.

På saksøktes side møtte regjeringsadvokaten, og avdelingsdirektør i Norges forskningsråd Ragnhild Rønneberg var tilstede under forhandlingen med hjemmel i tvistemålløven § 213 annet ledd.

Det ble avhørt 16 vitner og foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Saksøkeren har i det vesentlige anført:

Det anføres at Østhassel helt uoppfordret ble kontaktet av Lasse Leirfall høsten 2002.

Leirfall er regionsjef i SND Agder og opplyste om Skattefunnordningen.

Det anføres at Leirfall informerte Østhassel om at også ulønnet egeninnsats ville gi rett til støtte. Det er vist til omfattende dokumentasjon i saken som bekrefter dette. Videre er vist til vitneavhør i saken som bekrefter det samme. Flere offentlige organer har kommet med samme feilinformasjon til personer som er ført som vitner: SND Agder, SND Tønsberg, SND Hamar, SND Ålesund, SND Tromsø, SINTEF, Matforsk.

Det pekes på at en investor investerte 2 millioner kroner i selskapet i oktober 2003 og at disse midler var gitt under forutsetning av at selskapet fikk Skattefunnmidler, også for året 2003.

Østhassel hadde vært skeptisk til ordningen, som han mente var ”for god til å være sann”, men etter flere oppfordringer fra Leirfall søkte han. Da han faktisk fikk utbetalt et beløp på kr. 612.000 den 18. november 2003 var han ikke i tvil om at han var berettiget til dette. Han baserte seg derfor på at han ville få Skattefunnmidler også for året 2003. Han dro til USA og inngikk den 20. november 2003 leieavtale for lokaler der for å bygge et kompetansesenter (NeoSign University). Det anføres at selskapets opprinnelige fremdriftsplan ble fremskyndet som følge av de tildelte Skattefunnmidlene.

Først 28. januar 2004 ble Østhassel gjort oppmerksom på, av sin revisor, at ulønnet egeninnsats likevel ikke ga rett til Skattefunnmidler. Da hadde selskapet allerede inngått irreversible forpliktelser. Den 25. mars 2004 ble NeoSign University åpnet. Den 15. desember 2004 fikk selskapet krav om å tilbakebetale kr. 470.996 til staten.

Som følge av dette fikk selskapet økonomiske problemer og utviklingen av NeoSignproduktet stagnerte. Da krav om tilbakebetaling kom var selskapet i dialog med store selskaper, bl.a. Coca Cola og Disney, om mulige kundeforhold. Disse mulighetene ble det pga de økonomiske problemene tilbakebetalingskravet medførte ikke noe av.

Saksøker krever dom for at staten er pliktig til å erstatte det tap selskapet har lidt som følge av uaktsomme forhold fra statsansattes side knyttet til Skattefunnordningen, jf. skadeserstatningsloven § 2-1. Det foreligger uaktsomhet fra statens side ved at Finansdepartementet og Forskningsrådet ikke tidsnok instruerte SND om at ulønnet arbeidsinnsats ikke ga rett til fradrag. Det ble gitt uriktig opplysning om at ulønnet egeninnsats ga grunnlag for Skattefunnmidler og disse feilaktige opplysninger ble ikke rettet i tide. Det anføres at selv om skatteloven § 16-40 klart legger til grunn at kostnaden må være fradragsberettiget etter kap. 6 fritar det ikke staten for ansvar da

Skattefunnordningen var helt ny og den uriktige fortolkningen ble aktivt markedsført for å endre atferd. Staten er bundet av at selskapet stolte på at skjemaet RF 1053 B ble forhåndsgodkjent før utbetaling.

Staten kan holdes erstatningsansvarlig for tap borgerne lider som følge av uriktige eller mangelfulle opplysninger fra staten, jf. dom inntatt i Rt. 2002 s.1331.

Selskapet innrettet seg etter at det også ville motta Skattefunnmidler for 2003. Da dette viste seg ikke å holde stikk var det umulig å fortsette med virksomheten frem til produktet var ferdigutviklet og man kunne begynne å tjene penger på det. Det var umulig å få inn nye investorer og selskapets egenkapital gikk tapt.

Det foreligger årsakssammenheng mellom SND's villedning og selskapets økonomiske tap.

Prinsipalt anføres at uten denne villedningen ville selskapet hatt en lavere utviklingstakt som ville medført at selskapet hadde tjent penger fremfor å bli tvangsoppløst.

Subsidiært gjøres gjeldende at selskapet uten villedningen ikke ville tapt investeringene, selskapets verdier samt Østhassels egeninnsats, som utgjør det direkte tap.

Atter subsidiært anføres at selskapet uten villedningen ville betalt de ansatte lønn, slik at selskapets økonomiske tap er verdien av Skattefunnfradraget minus nødvendig lønnskostnad.

Saksøkeren har nedlagt slik påstand:

1. Staten v/Finansdepartementet plikter å betale Henry Østhassel det tap selskapet Neosign Tecknology/Teipteknologi org. Nr. 983770304 har lidt i forbindelse med tildeling og krav om tilbakebetaling av Skattefunn-midler.

2. Henry Østhassel og/eller det offentlige tilkjennes sakens omkostninger med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.

Saksøkte har i det vesentlige anført:

Ansvarsgrunnlaget:

Til saksøkers anførsel om at Finansdepartementet unnlot å avklare forholdet til ulønnet arbeid i tide, anfører staten at den relevante forskriften ble vedtatt i desember 2002.

Departementet klargjorde overfor Forskningsrådet at ulønnet arbeid ikke ga grunnlag for støtte etter Skattefunnordningen. Det vises til mailveksling mellom departementet og Forskningsrådet høsten 2002.

Staten kan ikke ha ansvar for saksøkers uriktig tolkning av regelverket.

Eventuell usikkerhet om regelverket ble avklart så tidlig at saksøker ikke har fått noen forventning om støtte.

Det er ikke gitt uriktig informasjon om ordningen til saksøker. Det foreligger ingen skriftlig dokumentasjon og det er heller ikke sannsynliggjort gjennom den vitneførsel som er foretatt, herunder vitnet Leirfall.

Uansett, for det tilfelle at det er gitt uriktig eller upresis informasjon, så er denne rettet på en slik måte og til slik tid at saksøker ikke kan bygge noe erstatningskrav på dette. Det anføres at informasjonen om ulønnet arbeid lå tilgjengelig på Skattefunns hjemmeside gjennom året 2003.

For det tilfelle at det er gitt uriktig eller upresis informasjon, er denne gitt av personer som ikke har myndighet til å avgjøre hvilke kostnader som gir grunnlag for fradrag. Uansett har ikke saksøker fått forventninger på et slikt grunnlag og med en slik styrke at det har erstatningsrettslig vern, jf. Rt. 1990 s. 1235.

Saksøker har dessuten fått mer støtte enn han hadde krav på, ved at han har krevd og fått støtte for delprosjekter som ikke var omfattet av det forskningsprosjekt Forskningsrådet godkjente.

Det er forhold på saksøkers side som medførte at han fikk utbetalt støtte han ikke skulle hatt høsten 2003. Saksøker unnlot å opplyse om at støtten han krevde var basert på ulønnet arbeid, og han egen revisor har heller ikke avdekket dette. Skadelidtes medvirkning er så dominerende at saksøker må ta ansvaret selv.

Åsakssammenheng og økonomisk tap:

Når det gjelder saksøkers prinsipale påstand om at det kreves konstatert erstatningsplikt for det som selskapet ville tjent dersom det hadde fått riktig informasjon anfører staten:

- det er ikke i norsk erstatningsrett grunnlag for å kreve erstatning for et slikt fortjenestetap
- det er ikke sannsynliggjort at selskapet noensinne ville tjene penger. Det vises til styreprotokoller og årsregnskap for selskapet, samt til årsregnskapene for det etterfølgende selskap som har videreført virksomheten.

Når det gjelder den subsidiære påstanden om at saksøker har lidt direkte tap ved å få uriktig informasjon, anfører staten at heller ikke dette tapet er dokumentert. Den dokumentasjon som foreligger påviser ikke et slikt tap og gjelder poster som ikke kan kreves dekket.

Staten avviser at selskapet ved å deltidsansette personer kunne oppnådd fullt fradrag. Det vises til reglene om Skattefunnnordningen i lov og forskrift samt til vitneforklaringer.

Saksøkte har nedlagt slik påstand:

1. Staten v/Finansdepartementet frifinnes.
2. Staten v/Finansdepartementet tilkjennes sakens omkostninger med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.

Rettens bemerkninger

Det følger av skatteloven § 16-40 at det er en forutsetning for fradrag at den aktuelle kostnaden er fradragsberettiget etter lovens kapittel 6, det vil si at det kun gis fradrag for kostnader som er pådratt.

Utgangspunktet er altså at ulønnet egeninnsats ikke er fradragsberettiget.

Retten legger til grunn at dette klare utgangspunkt var vel kjent for både Østhassel og hans revisor.

Østhassel har anført at Leirfall flere ganger gav ham opplysning i 2002 om at ulønnet egeninnsats ble omfattet av Skattefunnordningen.

Retten viser til at Norges Forskningsrådet godkjente prosjektet NeoSign den 18.02.03. I godkjenningsbrevet er følgende uthevet:

”For ordens skyld understreker vi at Forskningsrådets godkjennelse ikke gjelder kostnadsrammen, hvilke kostnader som inngår eller om søkeren faller innenfor ordningen. Disse forhold vurderes og avgjøres av ligningsmyndighetene basert på det revisorbekreftede vedlegg til selvangivelsen. (Ref. forskriftens § 16-10-9 Kompetanseforhold og klageadgang).”

Retten viser også til orientering om Skattefunnordningen som ble utarbeidet av Forskningsrådet og SND (bilag 1 til dok. 24) hvor det fremgår at det er ligningsmyndighetene som avgjør om vilkårene i skatteloven er oppfylt.

Det måtte følgelig være klart for Østhassel da prosjektet ble godkjent at Forskningsrådet ikke hadde noen rolle eller ansvar for den skattemessige side av Skattefunnordningen.

Statens eventuelle erstatningsansvar for arbeidstakere følger av skadeserstatningsloven § 2-1:

” Arbeidsgiver svarer for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidt med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten er tilsidesatt. Ansvarer omfatter ikke skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet”.

Loven har i § 5-1 bestemmelse om skadelidtes medvirkning som kan føre til at eventuell erstatning kan nedsettes eller falle bort.

Østhassel har med tyngde hevdet at han fikk informasjon fra Leirfall høsten 2002, ved flere anledninger, om at ulønnet egeninnsats ga rett til fradrag etter Skattefunnordningen og at han derfor til slutt søkte. Han har også henvist til at flere personer, som er ført som vitner, har fått samme informasjon som ham fra representanter for SND rundt i landet. Videre har han til støtte for sin oppfatning vist til korrespondanse med avdelingsdirektør Rønneberg i Forskningsrådet høsten 2002.

Retten understreker at Østhassel har bevisbyrden for å sannsynliggjøre at det han påstår skal legges til grunn av retten.

Når det gjelder vitneutsagnene fremstår de etter rettens oppfatning ikke entydige når det gjelder hvilke opplysninger de mener de har fått av representanter for SND rundt i landet. De og deres revisorer forholdt seg ulikt til de opplysninger de fikk. De fleste av de personer som vitnet for retten har likevel forklart seg i samsvar med Østhassel, nemlig at de var forespeilet at ulønnet egeninnsats ville gi grunnlag for Skattefunnmidler.

Når det gjelder Leirfall har han reservert seg mot at han skal ha uttalt seg om muligheten for fradrag for ulønnet arbeidsinnsats. Han har derimot forklart at han har uttalt seg om beregningen av lønn til deltidsansatte i forhold til Skattefunnordningen.

Slik retten ser det er det uklart og belagt med tvil hva som er blitt kommunisert mellom Østhassel og Leirfall, uansett synes det å ha vært en kommunikasjonssvikt. Retten finner det lite sannsynlig og uprofesjonelt dersom Leirfall i 2002 skal ha uttalt at ulønnet egeninnsats ga grunnlag for Skattefunnmidler all den stund forholdet ikke var fullt ut avklart på det tidspunktet.

Når det gjelder Rønnebergs mailveksling høsten 2002 med Østhassel fremgår det at hennes ønske var at ulønnet arbeidsinnsats skulle medregnes. Hun uttalte i retten at det i februar 2003 var helt klart at ulønnet egeninnsats ikke kunne medregnes. Retten peker på at hun er fagperson i Forskningsrådet og ikke fagperson når det gjelder den skattemessige side av regelverket rundt Skattefunnordningen. Dette var et forhold Østhassel og hans revisor også var kjent med, i hvert fall på det tidspunkt da godkjenningen ble gitt i februar 2003. Det vises til det sitat retten har inntatt ovenfor fra Forskningsrådets godkjenningsbrev samt den orienteringen om ordningen som lå ute på nettet.

Østhassels revisor attesterte på vedlegget til selskapets selvangivelse som dannet grunnlaget for utbetalingen av skattefunnmidlene. Dette grunnlaget viste seg ved bokettersyn å være feil for den delen som gjaldt ulønnet egeninnsats.

Da Østhassel fikk utbetalt Skattefunnmidlene i slutten 2003 dro han umiddelbart til USA og inngikk langsiktig leieavtale. Han la til grunn at han også ville få midler for 2003. Slik retten ser det var det ikke uten risiko at Østhassel foretok seg dette, uansett kunne han ikke være sikker på å få midler også for 2003. Det er fra Østhassels side anført at en investor

investerte 2 millioner kroner høsten 2003 under forutsetning av tildeling av Skattefunnmidler. Ut fra dokumentene i saken legger retten til grunn at dette dreier seg om et låneavtale som ble inngått 14. september 2003 (bilag 13 til dok. 35). Retten kan ikke se at det er dokumentert at lånet ble gitt under forutsetning av tildelte skattefunnmidler. Forholdet kan uansett, slik retten ser det, ikke få noen rettslige følger i nærværende sak.

Retten er i sterk tvil om det kan anses sannsynliggjort at Østhassel hadde fått forventninger om at ulønnet egeninnsats ga rett til skattefunnmidler for 2002 og 2003.

Retten finner ikke se at en slik eventuell forventning gir erstatningsrettslig vern i denne sak. Etter rettens oppfatning er ikke Leirfall eller andre offentlig ansatte å bebreide for den kommunikasjonssvikt som må ha vært mellom partene. Retten viser til avgjørelse inntatt i Rt.1990 s. 1235 hvor det uttales at et eventuelt erstatningsansvar forutsetter at det offentlige er "atskillig å bebreide". Retten kan ikke se at det er tilfelle i nærværende sak. Kommunikasjonssvikten skyldes i vel så stor grad Østhassel.

Retten understreket at Østhassel hadde bistand av revisor i forbindelse med utfyllingen av selvangivelsen og det må legges til grunn at revisor, som profesjonell aktør, var kjent med eller gjorde seg kjent med det regelverk som til enhver tid gjaldt for skattefunnordningen. Det forhold at Østhassels revisor i retten forklarte at han hadde lagt Østhassels opplysning om ulønnet egeninnsats til grunn da han attesterte og at han ikke hadde undersøkt forkriften til skatteloven endrer ikke rettens oppfatning. Retten viser også til brev fra Skattedirektoratet av 23. juni 2003 og 21. august 2003 til Revisorforeningen, som det må legges til grunn at Østhassels revisor var kjent med. Revisors attestasjon på selskapets selvangivelse er datert 14. oktober 2003, altså i god tid etter de nevnte brev.

Retten peker videre på at det ikke kan sees at Østhassel har sannsynliggjort at bortfallet av skattefunnmidlene var årsaken til at selskapet ble tvangsoppløst. Den direkte årsak til tvangsoppløsningen var ifølge Lister tingrett kjennelse den 13. juli 2006 at det manglet årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for 2004.

Retten viser videre til de referater fra styremøter i selskapet som er fremlagt i saken og som viser at selskapet hadde problemer også av annen karakter enn det rent økonomiske, både i tiden før skattefunnmidlene ble utbetalt og i tiden etterpå.

Vitnet, advokat Jacobsen, som satt i selskapets styre, uttalte i retten at han ikke kunne uttale seg om hvorvidt selskapet ville ha tjent penger dersom skattefunnmidlene ikke hadde blitt utbetalt og senere krevd tilbake.

Etter dette har retten kommet til, dog under tvil, at staten vinner frem med sin påstand om frifinnelse.

Saksomkostninger:

Det følger av tvistemålloven § 172 første ledd at dersom en part taper saken fullstendig skal han pålegges å betale motpartens saksomkostninger.

Retten finner at bestemmelsens annet ledd må få anvendelse i denne saken, Det legges til grunn at saken var så tvilsom at det var fyldestgjørende grunn for saksøker å bringe saken inn for retten. Retten viser i denne forbindelse til brev av 20. mai 2008 fra Sivilombudsmannen hvor han anbefaler søksmålet jf. rettshjelploven § 16 første ledd nr. 3.

Etter dette bærer partene sine egne omkostninger.

Domsslutning:

1. Staten v/Finansdepartementet frifinnes.
2. Partene bærer sine egne saksomkostninger.

Rett kopi:
Aleger Alarhin
bem:

Retten hevet

Lise-Lena Kjønsdal

Dommen kan påankes til lagmannsretten. Anken må erklæres direkte for tingretten innen 1 – en – måned fra dommen er forkynt.

Ankeerklæringen må være underskrevet eller medunderskrevet av en advokat. Den ankende part kan også henvende seg til rettens kontor og får ankeerklæringen nedtegnet og undertegnet der.

Samtidig med ankeerklæringen må den ankende part innbetale ankegebyr, som er 24 ganger rettsgebyret. Dersom hovedforhandlingen varer mer enn en dag, påløper ytterligere gebyr. Dersom anken gjelder en formuesverdi under 50 000 kroner, kan den ikke fremmes uten samtykke fra lagmannsretten. Søknad om samtykke må i slike tilfeller innsendes samtidig med ankeerklæringen.